

Orkdalsskolen mot topp ti!

Høringsuttalelse fra Orkdal Venstre til Orkdal kommunes Oppvekstplan 2009-2012.

Innledning

Orkdal Venstre mener utkastet til oppvekstplan er lite egnet som hjelpemiddel for å bli blant landets beste skolekommuner. Utredningsarbeidet som ligger til grunn, og som er oppsummert i planutkastet, er hovedsakelig en beskrivelse av situasjonen, og det virker som om diskusjonen om forbedringspotensialer og tiltak har blitt nedprioritert i arbeidet. Orkdal Venstre har derfor laget et eget dokument med tiltak og prioriteringer.

For Venstre er det en viktig demokratisk oppgave å sikre alle den samme adgangen til utdanning og kunnskap uansett sosial og kulturell bakgrunn. Dannelse – her forstått som kunnskap i aller videste betydning – er en nødvendig del av grunnlaget for frihet, demokrati og et godt liv. Dette har vært utgangspunktet for Venstres skolepolitikk helt siden partiet i 1889 innførte folkeskolen - der demokratiet og nasjonen skulle bygges, og allmenndannelsen skulle sikres.

Venstre vil styrke skolen, særlig gjennom å gjenreise respekt for læreren og fagkunnskapen, og å styrke læreren. Alle skal ha mulighet til å utnytte sine evner og sin skaperkraft.

Orkdals ambisjon om å bli blant landets ti beste skolekommuner er knyttet til måling etter nasjonale prøver og grunnskolepoeng. Dette er absolutte tall som i en ganske liten befolkningsgruppe nødvendigvis vil variere fra år til år bl.a. pga. forskjeller mellom årskull, og måloppnåelsen kan derfor bli vanskelig å vurdere. Målet for Venstre er at Orkdalsskolen skal bli mye bedre, og vi foreslår å omformulere ambisjonen til å bli blant landets **10 % beste**. Venstre tror på sammenhengen mellom trivsel og gode resultater, og for at vi skal bli en god skolekommune, må vi også fokusere på trivsel.

Venstre er klare på at det ikke bare er lærerne som må jobbe mer målbevisst for at Orkdalsskolen skal bli blant landets beste. God utdanning begynner i gode barnehager. På det overordnede planet har politikere og rådmann et stort ansvar, og ikke minst er vi avhengig av at foreldre og foresatte i Orkdal satser på det! Alle instanser må samarbeide for at vi skal få gode elever.

Overordnet ansvar i kommunen – hos politikere og rådmann

I følge utredningsarbeidet som ligger til grunn for utkastet til oppvekstplan, skal det ikke være mangel på ressurser som er årsaken til at grunnskolen i Orkdal ikke gjør det bedre i nasjonale sammenligninger. Likevel er vi i en situasjon der elever mister spesialundervisning fordi lærerne må prioriteres som vikarer for hele klasser, og grupper og alderstrinn slås sammen i enkelttimer fordi det ikke leies inn vikarer. Noe av årsaken til dette synes å være budsjett og tildeling, og frykt for budsjettoverskridelser.

- Orkdal Venstre vil at undervisningens innhold og elevenes læringsutbytte i basisfagene tas inn i rådmannens/skolenes lederavtaler, og at det rapporteres gjennom styringskort og kvartalsrapporter til politisk nivå om ressursbruk, tiltak, utvikling og resultater.
- I dag svekkes undervisningen av at det spares penger i tilfelle skolene i fremtiden får enda mer ressurskrevende elever. Orkdal Venstre stiller derfor spørsmål ved om en så stor del av økonomiansvaret skal ligge på skolene, eller om rådmannen skal ha ansvaret for en større del av de variable kostnadene som for eksempel spesielle behov for enkeltelever. Det innebærer også behov for en lavere terskel for bevilgning av ekstraressurser til krevende elever.
- Venstre mener politikerne trenger bedre og mer konkret informasjon om situasjonen i skolen. For eksempel synes begrepet ”overskuddsfond” å være misvisende for de pengene skolene ikke har turt å bruke ved årets slutt, når det åpenbart kunne vært brukt større ressurser for eksempel på vikarer. ”Fond for spesielle behov” synes mer dekkende, og ville redusert sannsynligheten for at kommunestyret omdisponerte deler av ”overskuddet” sist høst.
- Venstre er åpne for at det kanskje blir mye byråkrati i skolen, og er redd dette går ut over tiden som brukes til undervisning og læring. Samtidig krever trolig den ønskete skolesatsingen at det blir tettere lagarbeid og mer oppfølging. Tiltakene som innføres må derfor være målrettede og ressurseffektive.

Det synes som det blir stadig flere elever med utagerende og utfordrende adferd. Disse elevene tar svært mye fokus, energi og tid fra utviklingsarbeid og pedagogisk arbeid. I tillegg er kunnskapsnivået blant dagens elever mer variabelt enn det var tidligere. Med dagens ressurstillgang er det vanskelig å prioritere elever med spesielle behov. Det er enda vanskeligere å få til undervisning i mindre grupper, som kanskje vil være nødvendig for å få tilpasset opplæring til alle (også de ”flinkere” elevene). Per i dag må de svakere elevene prioriteres, mens det store flertallet må klare seg selv. En kommune som ønsker å bli en av landets beste må ha en plan for hvordan disse utfordringene skal håndteres, og hvilke alternative opplæringstilbud som kan tilbys. Orkdal Venstre er enige i høringsutkastets forslag om å se nærmere på organiseringen av tilpasset opplæring for elever med særskilte behov.

- Venstre vil ha bedre tilbud til elever med spesielle behov. Dette er en vinn-vinn-situasjon med bedre læring både for de krevende elevene og de øvrige elevene.
- Elever med spesielle behov krever relativt store ressurser, og det bør kanskje være flere spesialpedagoger på den enkelte skole. Men pga. våre relativt små skoler ønsker Orkdal Venstre også at det vurderes et mer felles og koordinert tilbud i kommunen, for eksempel med et kommunalt ressursteam som også bidrar i praktisk gjennomføring, i stedet for å overlate mer ansvar til den enkelte skole. Kanskje kan dette både gi elevene et bedre tilbud og blir mer ressurseffektivt.
- Elever med tilknytning til barnevernet og elever med behov for morsmålsundervisning er to ressurskrevende grupper. Påstander om at barnevernselevne krever mer ressurser enn det som følger med dem må evalueres og situasjonen ev. forbedres. Orkdal Venstre er åpne for å diskutere om samling av de fremmedspråklige i skolen på Orkanger er den beste integreringsmåten, selv om det sannsynligvis er ressurseffektivt.
- Orkdal Venstre vil ha høyere prioritering av praktisk arbeid i en skolehverdag som har blitt mer og mer teoretisk. Dette gjelder de fleste fag. Det vil skape større variasjon, større mulighet for alle til å oppleve noe som interessant, og dermed bedre motivasjon og læringsutbytte for de aller fleste elevene.

- Venstre vil i tillegg prioritere praktisk arbeid og tilhørende undervisning for mer utagerende elever, noe vi også i Orkdal har konkrete og positive erfaringer med. Dette bør gjøres gjennom etablering av et felles kommunalt dagskoletilbud for elever som faller ut av ordinær undervisning. Disse elevenes opplæringsmål skal nås med hovedvekt på praktisk opplegg.
- Som del av prioriteringen av den praktiske delen av undervisningen vil Orkdal Venstre gjeninnføre ordningen med samlingsstyrere som har det overordnede ansvar for utstyr og lignende i spesialrom.

Entreprenørskap er en god arbeidsmetode som stimulerer til selvstendig og nyskapende tenkning, og som også ofte passer inn i tilrettelagt undervisning. Hele Orkdalssamfunnet nyter godt av de som tør å tenke nytt og skape nye arbeidsplasser. Allerede i skolen skal derfor elever bli stimulert til å tenke nyskaping og realisere ideer gjennom entreprenørskap som arbeidsmåte. Orkdal kommune var tidligere en foregangskommune på dette området, og Venstre vil at Orkdal skal prioritere dette høyere enn i dag, med mer samarbeid mellom skolene og næringslivet. Dessuten må vi bli med i [Ungt entreprenørskap](#)! Det er viktig å danne varige partnerskapsavtaler mellom skole og det lokale næringslivet for å gi elevene erfaringer fra arbeidslivet og kjennskap til bedriftene i hjemkommunen. Dette er også forebyggende arbeid i forhold til de som etter hvert kan falle fra videregående opplæring.

Orkdal Venstre håper også at vi kan få med næringslivet i kommunen til å gjøre skolen bedre. For eksempel er det rundt i landet flere bedrifter som har bidratt til spennende naturfagsrom ("Newtonrom"), som et tiltak for framtidig rekruttering av kompetanse som vi vet at det vil bli behov for. Dette burde også være aktuelt for en del bedrifter i Orkdal.

Mobbing og antisosial atferd er en trussel mot trivsel og læringsmiljø i skolen. I Orkdal stilles det spørsmål ved om deltakelsen i MOT gir de ønskede resultater, og Venstre mener derfor vi bør vurdere å knytte oss til ett av to programmene anbefalt av Utdanningsdirektoratet i stedet (for eksempel Olweus-programmet).

Forskning viser klar sammenheng mellom kompetansen hos læreren og læringsutbyttet hos elevene: En kompetent lærer gir elevene større læringsutbytte. Derfor må lærerne få faglig påfyll og heve den formelle kompetansen med jevne mellomrom i løpet av lærerkarrieren. I dagens ressursituasjon er det begrensede midler til videreutdanning for lærerne i Orkdal. Enda mer hemmende for kompetanseutviklingen er det kanskje at lærerne kvier seg for å ta kurs fordi manglende vikarer fører til ekstrabelastninger på kollegene.

- Orkdal Venstre vil legge til rette for systematisk videreutdanning blant lærere. På nasjonalt plan kjemper Venstre for et kompetanseår for lærerne. Så lenge vi ikke får statlig støtte til kompetanseår, vil Orkdal Venstre i første omgang innføre en forsøksordning med et kompetansehalvår for kommunens lærere. Dette skal være en systematisk videreutdanning innen områder der skolen trenger økt kompetanse, og skal ikke styres av lærernes egne ønsker alene. Økt kompetanse gir motivasjon og trygghet i arbeidet, gir grunnlag for lønnskrav, og er en mulighet som vi mener det også må kunne brukes fritid/deler av ferie på.
- Venstre mener også at skolelederne må få bedre mulighet til kompetanseheving i skoleledelse. Dessuten ønsker vi at de bruker mindre tid på administrative oppgaver og mer tid på å være en reell leder for lærerne.

- Seniorene i Orkdalsskolen er en kompetent ressurs med unik erfaring og kunnskap som Venstre mener må beholdes i skolen lengst mulig. Derfor må vi tilrettelegge arbeidsforholdene i form av tid, bonuser og økt lønn. Behovet for dette forsterkes ved at vi står foran et generasjonsskifte blant lærerne, og utfordringer med rekruttering.

Det koster å styrke kvaliteten i skolen. For Venstre er det viktig å prioritere riktig:

- Vi vil prioritere tilrettelagt undervisning og videreutdanning framfor gratis skolemat. Skolefruktordningen i Orkdal er budsjettet til kr. 665.000, men dekker ikke de reelle kostnadene. Budsjettet alene tilsvarer nesten 1,5 lærerårsverk, mens for eksempel Årlivoll skole i inneværende år har måttet kutte 2 årsverk. Vi bruker like mye penger på skolefrukt som på kurs og videreutdanning! Inntil ressurstilgangen til skolen blir vesentlig bedre, mener vi det er hjemmets ansvar å sørge for at barna får i seg riktig og nok mat på skolen.
- Større skoler ville gitt lavere kostnader per elev, men Venstre vil ikke redusere kostnadene i Orkdalskolen ved å endre skolestrukturen. Dette innebærer også at vi går i mot bygging av ungdomsskole på Evjen. Trygghet og nærhet er viktige forhold de første årene på skolen, mens de faglige utfordringene ofte er større både for elever og lærere på ungdomsskolen. Orkdal Venstre mener det er lettere å opprettholde kvaliteten på undervisningen i større miljøer, og at dette er spesielt viktig på ungdomsskolen.
- Orkdal Venstre er enig med oppvekstplanen i at vi må styre befolkningsveksten til områdene i kommunen med best kapasitet. Dermed vil vi unngå kostnadskrevende utbygginger.

Bygging av nye skoler krever vurdering av flere momenter. Elevenes og lærernes behov for arbeidsplass må tilfredsstilles. Like ens er det viktig med infrastruktur og system for tilgjengelighet som er både funksjonelle og miljøtilpassa. Orkdal Venstre vil at:

- Nye bygg skal bygges med klasserom tilpassa hver klasse og ev. funksjonelle gruppeinndelinger.
- Lærerne skal ha egne arbeidsplasser tilpasset moderne IT-løsninger.
- Alle bygninger skal ha de beste energiløsninger med mest mulig bruk av tre og vannbåren varme.
- Ved utbygging av boligfelt i tilknytning til skolekretser skal det legges vekt på barnevennlige leilighetsløsninger, bomiljø og behovet for trygg skolevei.

Barnehagene har for lengst gått fra å være oppbevaringsplasser til å bli en viktig del av utdanningsløpet, derfor mener Orkdal Venstre at det også er nødvendig med gode barnehager dersom vi skal få en god skole. Vi har full barnhagedekning, og kan nå prioritere videre forbedring av det faglige tilbudet. Orkdal Venstre vil ha flere pedagoger i barnehagene, og prioritere systematisk videreutdanning for førskolelærerne. Dessuten ønsker Venstre at Orkdal vurderer muligheten for å etablere flere friluftsbarnhager/-avdelinger.

I ei tid da folk flytter stadig oftere og arbeidstiden endrer seg, kreves større fleksibilitet i opptak og åpningstider i barnehagen. Venstre vil derfor ha to opptak per barnehageår og utvida åpningstid.

Ansvaret i skolen

Hovedoppgaven for skolene i Orkdal i arbeidet med å bli en av landets beste skolekommuner, er å etablere og dyrke en kultur med debatt om pedagogikk og metoder for forbedring og

læring av hverandre innenfor gitte ressurser. I en kunnskapsbedrift er det tross alt ikke bare ressursene som avgjør resultatet! Likevel er det klart at motivasjonen i skolen er avhengig av støtte og prioritering fra omgivelsene, både politikerne, kommuneadministrasjonen og foreldre. Dessuten hviler det et ekstra ansvar på skoleledelsen for å motivere personalet.

Det har blitt stilt spørsmål ved om det er for mye ”snillisme” i norsk skole, og om det legges for mye vekt på trivsel framfor faglige krav. Kanskje gjelder det både overfor elever og lærerkolleger? På nasjonalt nivå viser Elevundersøkelsen 2007 at rundt 75 % av elevene mener de ikke får nok faglige utfordringer i skolen. Kanskje henger dette sammen med at de blir tillagt for stort ansvar for eget læringsarbeid? Dette er også nevnt som en mulig forklaring på at mange norske elever gjør det for dårlig på nasjonale og internasjonale målinger. Orkdal Venstre mener derfor det er feil at enda mer ansvar skal overlates til elevene, uten at dette følges opp på en annen måte enn i dag.

Gjennom nye læreplaner er målene for undervisningen blitt mer konkret, også i småskoletrinnet. Venstre mener skolene må utnytte dette til å gi konkrete tilbakemeldinger om faglig utvikling fra første klassetrinn. I dette ligger det også at vi mener skolene må prioritere tettere oppfølging av elevene de første årene de går på skolen, og at de må møte elever som sakker akterut med tidlige tiltak. Leseferdigheter er et viktig eksempel, der det finnes gode eksempler på tidlig innsats i Orkdal. På nasjonalt nivå er det omtrent en femdel av elevene som ikke kan lese skikkelig når de går ut av grunnskolen, og vi kan spekulere i hvor mange det er av disse som vil ha problemer med å komme seg inn på arbeidsmarkedet.

Datamaskiner, Internett og programvare representerer nye, og i mange tilfeller fantastiske, muligheter for gode læremidler. De krever imidlertid også store ressurser, både i anskaffelse, opplæring og bruk, noe som utredningen bak oppvekstplanen viser. Venstre ønsker en fortsatt satsing på IT i skolen, men ser begrensninger i forhold til kostnadene. Derfor mener vi at skolene på grunnlag av noen års drift bør evaluere erfaringer og prioritere hvordan PC'er best kan brukes. Kanskje kan andre hjelpemidler være like kostnadseffektive? Venstre støtter bruken av ”It's learning” og mener det kan bli et viktig verktøy i kommunikasjonen mellom hjem og skole. Imidlertid ser vi ikke behov for å utvikle teknologiske hjelpemidler som reduserer elevenes ansvar til å formidle beskjeder osv.

Orkdal Venstre vil at:

- Den årlige kompetanseplanen skal prioritere pedagogisk debatt og refleksjon på den enkelte skole, øke fokus på fellesoppfatning og samhandling når det gjelder metodikk, og øke fokus på undervisningslære (didaktikk) og hva som kan forventes av elever på de ulike alderstrinn.
- Det skal etableres systemer for fagnettverk og forum for læring av hverandre i skolene i Orkdal, som skissert i oppvekstplanen. Vi må til enhver tid lære av de skolene som gjør det bra på forskjellige områder. Det bør også vurderes om en stilling innen hvert fag (inkl. spesialpedagogikk) kan tillegges en koordineringsfunksjon for kommunen som samler av ideer og erfaringer, og holder seg orientert om kurs- og videreutdanningstilbud osv. (tilsvarende som samlingsstyrer).
- Skolene, med utgangspunkt i og erfaringer fra de områdene de allerede er gode på, må konkretisere sine forbedringspotensialer, og prioritere de.
- Skolene skal prioritere lærernes og elevens arbeidsmiljø i skoledagen. Dette er i tråd med FAU-ledernes ønske om satsing på folkeskikk og respekt. I Orkdalsskolen har vi mange eksempler på at lærere som vektlegger disiplin både skaper høy trivsel og god læring.

Elevene trenger regler, og respekterer regler. Klare regler i klasserommet kan også gi et roligere miljø som demper utagerende elever.

- Det må innføres ordening med evaluering av lærere slik at lærere kan få tilbakemelding på sitt arbeid. For eksempel kan det ikke uten videre godtas at flere konkrete læreplanfestede mål ikke nås.
- Skolene jobber systematisk med behov for videreutdanning blant lærerne, og også i forhold med rekrutteringsplaner for å sikre gode lærere. Venstre støtter oppvekstplanens tiltak om flere lærere med minimum 60 studiepoeng i basisfagene på ungdomsskolen (men vi stiller spørsmål ved om situasjonen per i dag er så dystert som beskrevet i utredningen). Gode planer, samarbeid og videre utdanningsmuligheter vil alene gjøre Orkdal kommune til en attraktiv arbeidsplass for dyktige lærere. Dersom noen skoler mangler eller har problem med rekruttering av kompetanse som andre skoler har mye av, bør vi vurdere om det kan være behov for overføring av lærere mellom skoler.
- Dersom det viser seg at en eller flere skoler over tid sliter med dårligere resultater, må vi vurdere ekstra tiltak. Vi skal ikke ha nivåforskjeller i Orkdalsskolen!
- Skolene videreutvikler og utnytter foreldremøtene som en arena for aktiv samhandlingsarena, og ikke bare som et forum for informasjonsformidling. En god samhandling med hjemmene er viktig for at vi skal bli bedre!
- Tilbud om leksehjelp skal vurderes ved alle skolene i Orkdal. I dag er dette et tilbud med positive erfaringer ved to av kommunens skoler.
- Skolene vurderer bedre karriereveiledning for å motvirke frafallet i videregående opplæring, for eksempel gjennom bedre samarbeid med videregående skole. Mer satsing på entreprenørskap og samarbeid med næringslivet vil også virke positivt på dette. En av ti elever i videregående skole i Sør-Trøndelag skifter linje, og i Orkdal er det færre som tar videregående utdanning enn gjennomsnittlig i Norge. Industri- og vekstkommunen Orkdal har ikke råd til å være dårligere enn andre på dette området! Vi må ha som mål at det blant avgangselevne i Orkdal minst må være mange nok med ambisjoner innen ulike fagområder til å fylle behovene i privat næringsliv og offentlig sektor i Orkdalssamfunnet i framtiden.

Orkdal Venstre tror ikke at nye pådyttede reformer automatisk vil bedre skolen, men at lærerne med økt fokus på å skape en kultur for kontinuerlig forbedring, og gjennom systematisk videreutdanning, har kompetanse til å gjøre de nødvendige tiltak. Lærerne bør ha frihet til å velge de metodene de lykkes best med. Innføring av mappevurdering i hele grunnskolen er et eksempel på reform i utkastet til oppvekstplan. Mappevurdering er positivt når det fører til at mer enn skriftlige prøver blir lagt til grunn for karaktersetningen, men vi tror at tiltaket slik det er planlagt passer dårlig på ungdomstrinnet. Orkdal Venstre vil derfor ikke pålegge innføring av dette tiltaket i ungdomstrinnet i nåværende form.

Et annet konkret forslag til hvordan vi kan øke Orkdalsskolens fokus på pedagogisk debatt, refleksjon og metodikk, er at det innføres et vurderingssystem. Ved NTNU er det nylig startet et spennende forskningsprosjekt som følger skoler som innfører systemet Kvalitetsvurdering i skolen (KIS), og som fokuserer på vurdering av lærernes egen undervisning, skoleleders ansvar, og utbyttet for elevene. Det skjer mye på dette området for tiden, og tilknytningen til et forskningsprosjekt er en mulighet til å få kompetent ekstern oppfølging. Her har en eller flere av skolene i Orkdal mulighet til å bli pionerer i Trøndelag!

Ansvar i hjemmet

Vi blir ikke blant landets beste skolekommuner uten at også foreldre og foresatte vil det, og at skole prioriteres i hjemmene. Opptil 50 % av barns læring er foreldrestyrt. Det betyr ikke at Orkdal Venstre vil at en større del av undervisning og opplæring skal overlates til hjemmene, da vi er redd dette vil føre til store forskjeller mellom elevene ettersom hvor mye tid og ressurser hjemmene har. Men foreldrenes forventninger betyr mye for barnas motivasjon for læring, og skolearbeidet må prioriteres i hverdagen.

Prioritering av skole betyr bl.a. å:

- prioritere kontakt og samarbeid med skolen, for eksempel oppmøte på foreldremøter, som er et av de viktigste forum for samarbeid og informasjonsutveksling mellom hjem og skole
- legge til rette for skolearbeid. Hverdagen til dagens unge er full av underholdende fristelser som PC-spill, Internett, TV og mobiltelefon. Vi kan ikke forvente at lekser skal kunne måle seg i underholdningsverdi med disse, derfor bør i mange tilfeller hverdagen styres bedre til fordel for skolearbeid. Vi anbefaler derfor at Orkdalsskolen utarbeider felles anbefalinger om leksejobbing, slik at foreldre slipper diskusjonen om hva andre barn til en hver tid får lov til.
- følge opp at barna gjør lekser. Dette betyr ikke å sjekke det faglige innholdet og riktigheten av besvarelsene (alle lærer også av å gjøre feil!), men å kontrollere at barna har prøvd å gjøre alle leksene.
- vise respekt for lærerne som fagpersoner, og ikke være mer kritisk til de enn det vi foreldre selv tåler i egen jobb
- gjøre vårt for at lærerne får gjøre mest mulig av det de er utdannet til: Undervisning! Per i dag går en stadig større del av lærerjobben ut på å få inn disiplin og respekt. Dette betyr for eksempel at det må støttes opp om skolens regler, slik at ikke verdifull undervisningstid forsvinner til for eksempel mobiltelefonbruk.
- sørge for at barna får i seg riktig og nok mat på skolen.
- oppmuntre til innsats like mye i skolen som på idrettsbanen e.l. Også på skolen skal det gi status å være flink!

Orkdal Venstre har også lagt merke til at FAU-lederne i utredningsarbeidet har foreslått følgende som et tiltak: "Felles satsing på bedre folkeskikk hos barna. Respekt for voksne både på og utenfor skolen". Dette er et viktig punkt som også politikere bør bidra til, og vi støtter tiltaket selv om vi mener dette først og fremst er hjemmenes ansvar.